

vevő és szolgabíró, legnagyobb szenvedélye levén az utazás, beutazta különböző évszakokban egész Magyar- és Erdélyországot, Lengyelországot, Bukovinát, az ausztriai örökös tartományokat, a Dunafejedelemségeket, Törökországot, Olasz-, Német- és Franciaországot, a Svájcot. Otthon a közélet minden ágában tevékeny részt vett. M.-Szigeten a megalakult nőegyletnek titkára volt, tevékeny részt vett a m.-szigeti takarékpénztár és kereskedelmi hitelintézet létrehozatalában, előbbinek több ideig igazgatója, utóbbinak igazgatótanácsosa. A m.-szigeti Casinónak sok éven át választmányi elnöke volt. Különös gondot fordít az iskoláknál a magyar nyelv tanítására és e végből az iskolákat könyvekkel, és a jó előmenetelt tanusítókat díjakkal látja el és jutalmazza. Kerületében legjobbak a ruthen iskolák, melyek iránt az ottani hazafias, derék ruthen papok és tanítók is nagy érdeklődést tanusítanak, kitűnően el vannak látva — az ő bőkezűségéből — minden szükségessel. A szigeti jogakademiánál az államvizsga bizottságnak tagja.

1878-ban lett egyhangulag képviselőnek választva, oly programmal, hogy választói reá bízták azon párthoz csatlakozni, melyhez akar; ugyanilyen programmal lett megválasztva 1881-ben egyhangulag, a választás után meggyőződve arról, hogy a szabadelvű párt az, mely leginkább hivatva van az országügyét intézni és annak érdekét előmozdítani, a szabadelvűpárti tagjává lett. Az 1884-iki választásnál mint szabadelvűpárti jelölt fényes győzelmet aratott, a mérsékelt ellenzék jelöltje felett. Beszélt az 1878-ki felirati vitánál, — később a budget tárgyalásnál, — az adófelemelések tárgyalásánál, szóval a legfontosabb ügyeknél. A ház mindannyiszor figyelemmel hallgatta Urányi tartalmát, szép beszédeit. Nemcsak beszédei voltak szépen előadva, de maga a szónok is egyike a ház legkellemesebb megjelenésű alakjainak. Nem hiába mondják Urányit «Mármaros legszebb férfiának» és nemcsak szép férfi, de eszes ember is.

Vadnay Károly.

Ama jeleseink között, kik szépirodalmunk újabbkori fejlődésére legnagyobb, mondhatjuk döntő befolyást gyakoroltak, a legelső sorában áll Vadnay Károly. A legelső egyike nemcsak izmos, termékeny tehetsége, hanem munkásságának sokoldalúsága tekintetében, mely által neve elválaszthatatlanul összefügg irodalmunk minden jelentékenyebb mozzanatával, sőt társadalmi, művelődésügyi életünk számos fontos eseményével is. Mint szépirodalmi, mint aethetikus és műbíró, mint lapszerkesztő egyaránt mély nyomokat vágó tevékenységet fejt ki s a siker és elismerés, mely pályáján kísérik, a gazdag érdemek méltó jutalma.

Vadnay Károly ama irói nemzedék tagja, mely az ötvenes években lépett a sorompók közé. Ama korról, mint a magyar irodalom aranykoráról, az akkor működni kezdett férfiakról mint ritka választottak csoportjáról szokás most megemlékezni és nem ok nél-

kül. A magyar közönség, leszorítva a politikai élet mezejéről, keseregve a közelmúlt szomorú csapásain s csak félve reménykedvén a kétes jövőben, egész figyelmét az irodalomnak szentelé, mely utolsó menedéke volt a nemzeti érületnek. Költőink, íróink ápolták a nemzet veszendő reményeit, fentartották az üldözött nyelvet, küzdöttek a szellem fegvereivel, melyek ellen a hatalom nyers eszközei tehetetlennek bizonyultak. Nagy oka volt tehát a nemzetnek, hogy lelkesen támogassa az irodalmat. De másrészt kétségtelen, hogy a

VADNAY KÁROLY.

jelesek egész sora ragadta meg akkor a tollat, még pedig nemcsak hivatott tehetséggel, hanem — a mit ma, sajnos, sokszor nem mondhatunk — alapos képzettséggel, európai színvonalra törekvő széleskörű ismeretekkel. S ezért van az, hogy a kiket mai nap mint irodalmunk kimagasló alakjait tisztelünk, azoknak neveit már azötvenes években pályájuk kezdetén, jelentékeny sikerekkel talál-

juk egybefűzve. Ezek egyike Vadnay Károly, kiről most, midőn férfikorának és munkaerejének legjavában áll, szinte nehezen hihetjük el, hogy már harmincegy évi írói pályát futott meg.

Irodalmunk e nagyérdemű munkása, a Borsodmegyében és a Dunántul is elágazott nagytekintélyű Vadnay-család ivadéka, Miskolcon született, 1834-ben, hol atyja, Vadnay Lajos, a kitűnő nyelvész jogtudós és politikus, Miskolcz városának több ízben képviselője, később a legfőbb ítélőszék jeles bírója, ki most fővárosunkban nyugalomban él, akkor a legnépszerűbb férfiak egyike volt. Ott kezdte meg Vadnay Károly gimnaziumi tanulmányait is, de csakhamar bekövetkeztek a szabadságharc válságos napjai s ő tizennégy éves létére szintén fegyvert ragadott a nemzeti ügy védelmére. Tü-

zér lett, később a 22-ik honvéd zászlóalj hadnagya, a zsidói fegyverletételkor főhadnagya. Mint honvédtiszt küzdötte végig a szabadságharcot s aztán, mint annyi ezernek, az lett büntetése, hogy a császári seregbe sorozva, Olaszországban mint közkatona szolgálja a fekete-sárga lobogót a nemzeti zászló helyett. Innen azonban végre megszabadult s hazasiétvén, rövid idő múlva már az irodalom terén találkozunk nevével, illetőleg «Sugár Kálmán» álnevével. Első munkái versek voltak. A versírást azonban elhagyta s áttért a szép-próza mezejére, melyen aztán mint beszélyíró és mint aesthetikus, műbíráló nagy sikereket aratni volt hivatva. A fővárosba költözvén, belmunkatársa lett a «Hölgyfutár»-nak s működésével aztán gyorsan magára vonta a figyelmet.

Beszélyei, melyek azóta több kötetben összegyűjtve is megjelentek, a magyar szép-próza maradandó becsü termékei. Gondos lélektani tanulmány, érdekes mese, szabatos kompozíció párosulnak bennök művészi stílussal, tiszta, magyaros, választékos nyelvezettel. Az ötvenes években s a hatvanas évek elején írt legtöbbet, míg később másnemű munkássága miatt kevesebb időt szentelhetett a beszélyírásnak, a nélkül azonban, hogy ezt is egészen elhanyagolta volna. A «Hölgyfutár»-ban, «Délibáb»-ban, és könyvekben s különböző szépirodalmi folyóiratokban kiadott elbeszéléseinek száma is igen jelentékeny; 1852-től fogva már saját neve alatt írt s első beszélyei között voltak «A szerelem halottai», «Adél», «A utolsó médkirály», «Lenke», «Fekete kastély», «Két nővér». Később következtek «Két vőlegény, egy menyasszony», «Országh Ilona» történeti elbeszélés, «Ilyenek a nők», «Az elérhetetlen csillag», «Az ismeretlen nő», «Csalódott szívek», «Egy új Venus», «A szomorú ház» stb. 1862-ben jelent meg «A kis tündér» című két kötetes regénye, mely nagy sikert aratott. Aztán «Eszter a szép kardalnoknő» s az «Eladó leányok» című regényei. Ujabb időben pedig «A rossz szomszéd» című regénye a «Budapesti Szemlé»-ben látott napvilágot s méltán nagy tetszéssel találkozott. Számosak kitűnő jellemrajzai is, melyeket Heineről, Rachelről, Lendvayről, Ira Aldridgeről, Hegedüsneről stb. írt. Éveken át a Jókai «Hon»-jának volt tárcaírója és számos politikai lap dolgozótársa.

Egyidejűleg nem kisebb tevékenységet fejtett ki mint műbíráló s huszonöt év óta irodalmunknak kevés nevezetesebb műve jelent meg, melyről ítéletet mondania ne kellett volna. S e téren nem csekély befolyást gyakorolt. Önálló, éles elméje, az európai irodalomban való rendkívüli jártasság, a világos, egészséges gondolkodás és szigorú logikai érvelés kiválóan hivatottá tették e téren való működésre s midőn az akadémia és Kisfaludy-társaság megválasztották tagjukká, mint pályabíró számos pályázatnál ép oly buzgó mint lelkiismeretes munkásságot fejtett ki, jelenleg pedig, mint a nemzeti színház állandó drámabíráloinak egyike, ez első nemzeti műintézetünknel végez ép oly fontos, mint fárasztó tisztelet, üdvös befolyást gyakorolva hazánk első színházának drámai szakjára minden irányban. Az akadémiában 1872. november havában «Az első

magyar társadalmi regény» című nagy terjedelmű s maradandó becsű széptani értekezéssel foglalta el székét s több mint tíz év óta az akademiának, de különösen a Kisfaludy-társaságnak legtevékenyebb, legbuzgóbb munkása.

Ily nagy munkásság mellett maradt még ereje és ideje, hogy mint lapszerkesztő is ritka sikerrel működjék s ritka tapintattal, odaadó fáradozással megteremtsen egy oly szépirodalmi lapot, melynek nemcsak hazánkban, hanem a sokkal hatalmasabb nyugati irodalmakban sincs párja mai napig sem: a «Fővárosi Lapok»-at. A lap megalapítója, Tóth Kálmán alig pár hónappal a lap megindítása után Vadnay Károlyra bízta a szerkesztést s a kezdetben kétkedve fogadott vállalat ma, husz esztendő multával, szépirodalmunk egyik büszkesége. S ez egészen a Vadnay Károly műve. Bizvást mondhatni, hogy a meddig a magyar műveltség ér, ott találni mindenütt a «Fővárosi Lapok»-at s főképp a magyar hölgyvilágnak ez valóságos hivatalos közlönye, a magyar szépirodalomnak pedig döntő befolyású vezérlapja. Hatása minden irányban a legüdvösebb és évről-évre növekedő. Legkiválóbb költőink, regény-, beszély- és tárcaíróink központja e lap s hivatott tollak, első sorban magáé a szerkesztőé, vitatnak meg, tisztáznak benne minden fölmerülő irodalmi és művészeti kérdést. És míg egyrészt ekkép méltán képviseli az irodalmat, másrészt ép oly méltó képviselője a társadalmi életnek, melynek minden mozzanatát figyelemmel kíséri, a felvilágosítás, művelődés, humanizmus szellemében hatván nagy közönségére, terjesztvén minden szép és nemes eszmét. S ha a husz évi munka, melyet Vadnay Károly e lapnak szentelt, elvonta is talán nagyobb szépirodalmi művek alkotásától, sajnálnia ezt nincs oka és nincs a nemzeti művelődés barátainak sem. Mert a «Fővárosi Lapok» valóban a legjelentékenyebb tényezőik egyikévé lett a magyar szépirodalom felvirágoztatásában s a nemzeti művelődés, a társasélet fejlesztése előmozdításában. A lapszerkesztés fárasztó gondjai mellett pedig még Vadnay Károly mindig talál erőt oly kitünő essay-k írására, minők voltak legujabban elhunyt barátjának s jeles költőnknek: Tóth Kálmánnak élet- és jellemrajza és a Hollósy-Kornélia szalonjának leírása. Mindkettő igazi «Kabinetstück»!

És mindezek mellett még egy fontos, nagy tapintatot és lelkiismeretet kívánó tisztet visel: ő a magyar írók segélyegyletének titkára s intézi a jótékony intézet ügyeit oly buzgón, mint azt csak nemesszívű férfiú intézheti. Erről tud azonban közönség és irodalom legkevesebbet. Az egylet a jótékonyzáság alapelvét: a titoktartást szigorúan megtartja. Beteg, agg írók, özvegyeik, árváik, kik oly gyöngéd alakban kapják a segélyt, annál inkább áldják.

Csak futólagos vázlat, a mit elmondtunk, de ennyi is sejtetheti, mily nevezetes helyet tölt be irodalmunkban a férfiú, kinek arcképét ezennel bemutatjuk. Hogy e mellett lelkesen előmozdít hatáskörében minden nemzeti ügyet, hogy a felmerülő igazi tehetségeknek áldozatkész pártfogója, hogy társaságban kedélyes, szalon-

ban finom műveltségü férfit, azt szinte magától érthető vonások gyanánt jegyezzük fel.

Férfikorának, munkaerejének delén áll most s irodalmunk még nagy szolgálatokat várhat tőle. A múlt kezessége a jövőnek.

1865 elején nősült meg, nőül véve a jász-kunsági származású Kenéz Idát, s van egy leánya és fia. Képviselőnek szülőföldjén, Miskolcon, 1884. június 18-án választák meg 142 szótöbbséggel a függetlenségipárti Mezei Ernő ellenében. Tagja a képviselőház napló-bíráló bizottságának.